

Bestuursvoorstel

Onderwerp: Analyse ambities, investeringen en realisatiepotentieel Nummer: Bestuursstukken\3405	Agendapunt: 4
--	----------------------

DB: Ja 7-9-2021	BPL: Ja 22-9-2021	FAZ: Ja 22-9-2021	VVSW: Ja 22-9-2021	AB: Ja 6-10-2021
---------------------------	-----------------------------	-----------------------------	------------------------------	----------------------------

Opsteller: Harm Küpers, 0598-693260 Staf en Directie	Opdrachtgever: Dagelijks bestuur	Portefeuillehouder: Jakob Bartelds
---	--	--

Ondersteuning van de afdeling: ☐ Technisch ☐ Juridisch ☒ Financieel ☐ Staf ☐ Communicatie ☐ ICT / Beveiliging
--

Externe betrokkenen:	Reden:
	N.v.t.

<p>Samenvatting:</p> <p>In meerjarig perspectief is er discrepantie tussen de geplande totale investeringsvolumes per jaar, met de investeringen in bijvoorbeeld KRW-ambities, reguliere taakuitvoering en instandhoudingsinvesteringen, en de verwachte jaarrealisatie van gemiddeld netto € 15 -17 miljoen. Om hier bestuurlijk zicht op te krijgen is er kijkend naar de toekomst een analyse gemaakt waarin de oorzaken, de gevolgen en de consequenties hiervan zijn onderzocht. Dit mede in het licht van onder meer bestuurlijke afspraken rondom de realisatie van de investeringsopgaven. Deze analyse bieden we hierbij aan.</p>

Duurzaamheidsparagraaf: Nee

Begrotingsaspecten: Nee

<p>AB Voorstel:</p> <p>Op basis van de uitkomsten van de uitgevoerde analyse, binnen de financiële kaders van de meerjarenraming, de investeringsruimte van € 17 miljoen te benutten die aanwezig is, op basis van nut, noodzaak en realisatiemogelijkheden. En in de komende jaren te bezien of structurele uitbreiding hiervan noodzakelijk is.</p>
--

<p>Bijlagen: Ja.</p> <p>– Analyse ambities, investeringen en realisatiepotentieel</p>
--

<p>Ter inzage DB: Nee</p> <p>Ter inzage AB (iBabs): Nee</p>

Besluit/opmerkingen bestuur:

Bestuursvoorstel

Paraaf secretaris-directeur:

Bestuursvoorstel

Inleiding

Onze ambities als waterschap ontstaan vanuit onze missie en visie van een professioneel waterschap dat zorgdraagt voor een duurzame taakinvinging. Hierbij respecteren we (inter)nationale wetgeving en bestuurlijke afspraken. Dit vanuit onze houding en gedragscomponenten zoals vastgelegd in het ontwerp-Waterbeheerprogramma 2022-2027.

Onze investeringen bestaan naast het zorgen voor (water)veiligheid, schoon en voldoende water, het treffen van KRW-maatregelen ook voor instandhouding en realisatie van veilige (fysiek en informatie-technisch) en bedrijfszekere bedrijfsmiddelen. Met onze investeringen geven we mede invulling aan de realisatie van onze ambities.

In meerjarig perspectief is er discrepantie tussen de op dit moment voorziene en geplande totale investeringsvolumes per jaar, met de investeringen in bijvoorbeeld KRW-ambities, reguliere taakuitvoering en instandhoudingsinvesteringen, en de verwachte jaarrealisatie van gemiddeld netto € 15 -17 miljoen waarvan de kapitaallasten in de meerjarenraming en begroting zijn opgenomen. Deze discrepantie doet zich met name voor bij onze watersysteemtaken.

Als bijlage treft u de uitkomsten aan van de uitgevoerde analyse van onze ambities en de daaruit voortvloeiende investeringen voor onze taakinvinging, in relatie tot het realisatiepotentieel.

Bestuurlijke samenvatting

De afgelopen tien jaren was het gemiddelde planningsvolume in de meerjarenraming circa € 22-23 miljoen per jaar¹. Hiervan werd circa € 16 miljoen per jaar² netto gerealiseerd (d.w.z. na aftrek van subsidies en bijdragen van derden) en viel gemiddeld circa € 2 miljoen aan geplande investeringskredieten vrij wegens niet benutten/lagere uitvoeringskosten etcetera.

De hoogte van de volumerealisatie is mede afhankelijk van de aard en samenstelling van het werkpakket. Bijvoorbeeld bij de realisatie van Slochterdiep en zijtakken (€ 16 miljoen) en de nieuwbouw laboratorium (€ 5 miljoen) was sprake van grote eenmalige volumes.

Invulling van de investeringen vond plaats op basis van een flexibele plannings- en uitvoeringsmethodiek (op basis van nut en noodzaak), inzet op subsidievererving en het zoeken naar mogelijkheden om “werk met werk” te maken (slim combineren in de uitvoering). Hierdoor is invulling gegeven aan onze ambities en afspraken, binnen de door het bestuur gestelde financiële kaders. Hierbij is gezorgd voor waterveiligheid, waterkwaliteit en instandhouding van veilige en bedrijfszekere bedrijfsmiddelen voor onze bedrijfsvoering.

Bij de gehanteerde planningsystematiek zit de speelruimte in de tijd. Zo is bijvoorbeeld de uitvoering van het MasterPlanKaden³ de afgelopen 20 jaar verregaand in tijd gefaseerd. Door slim de goede dingen te doen, door ondermeer de realisatie van waterbergingsgebieden, het treffen van tijdelijke voorzieningen in calamiteuze situaties en samenloop met projecten van derden, is de mogelijkheid ontstaan de lasten drastisch te beperken en gelijktijdig de waterveiligheid te waarborgen. Door in

¹ zie analyse bijlage 4

² zie analyse bijlage 3

³ zie analyse bijlage 2

Bestuursvoorstel

meerjarenperspectief ruimer te plannen dan we feitelijk realiseren, creëren we flexibiliteit om in te kunnen spelen op ontwikkelingen en kansen voor een doelmatige realisering te kunnen benutten.

In de meerjarenramingen wordt voor de voorziene investeringen een globale planning van de diverse ambities in de tijd opgenomen. Deze wordt daarna nader geconcretiseerd in de jaarbegroting en jaarschijf van het komende begrotingsjaar.

Voor de periode 2021-2026 is het gemiddelde geplande investeringsvolume circa € 26 miljoen per jaar.

Hierin is voor de jaren 2022–2026 rekening gehouden met de geplande investeringsuitgaven volgens het Waterbeheerprogramma 2022–2027. Dit betreft voor circa € 30 miljoen KRW-maatregelen.

Daarnaast resteren vanuit het programmakrediet van de waterbeheerprogrammaperiode 2016-2021 nog tot een bedrag van € 6,4 miljoen KRW-investeringen (zie jaarrapportage KRW-programmakrediet AB juni 2021), waarvan de uitvoering in 2021-2024 is voorzien. In totaal is in de periode 2021-2026 dus nog voor € 36,4 miljoen aan KRW maatregelen, ofwel circa € 6 miljoen per jaar, voorzien.⁴

De realisatie van de KRW-maatregelen kent op basis van bestuurlijke (Europese) afspraken, een harde deadline van eind 2027. Fasering in de tijd zoals bij het MasterPlanKaden (MPK) is in principe geen optie, omdat voor de KRW-maatregelen een afspraak geldt van realisatie uiterlijk in 2027. De praktijk is echter weerbastiger.

Bij de realisatie van de KRW-maatregelen hebben we te maken met ontwikkelingen in onze omgeving die wij niet direct kunnen beïnvloeden. Dit met name in projecten waarin in samenwerking met andere partijen de realisatie plaatsvindt en/of de regie niet direct bij ons waterschap ligt. In de praktijk zal dit dan ook betekenen dat de uitvoering over een langere periode zal plaatsvinden dan thans in de planningsvolumes is voorzien.

We spannen ons uiteraard in voor een tijdige realisatie en derhalve zijn deze maatregelen ook in de planning opgenomen⁵. Gezien de ervaringen rondom de complexiteit van de grondaankoop voor de uitvoering van KRW-projecten rondom de hermeanderingsmaatregelen, is onze verwachting echter dat een deel hiervan niet voor de beoogde deadline van eind 2027 zal zijn gerealiseerd. Dit wordt onder andere veroorzaakt door het beleid van de provincie om grond te verwerven op basis van vrijwilligheid, zonder inzet van het instrument van onteigening.

Hierbij wordt nog opgemerkt dat de uitvoering van de KRW-maatregelen nog doorloopt in 2027 (en eventueel mogelijk later). Het gevolg hiervan is dat de financiële afwikkeling voor een deel na 2026 komt te liggen. Dit zorgt voor een verlaging van de omvang van de in de periode 2021-2026 voorziene investeringsvolumes.

Voor de instandhouding van veilige en bedrijfszekere bedrijfsmiddelen voor onze bedrijfsvoering zijn voor de aankomende periode 2021-2026 vervangingsinvesteringen voorzien tot een bedrag van circa € 9 miljoen per jaar⁶. Daarnaast zijn er investeringen voorzien op basis van reeds genomen bestuursbesluiten en door het algemeen bestuur verstrekte kredieten⁷.

⁴ zie analyse pagina 4

⁵ zie analyse bijlage 5

⁶ zie analyse bijlage 7

⁷ zie analyse bijlage 9

Bestuursvoorstel

In de huidige planningsperiode is nog geen rekening gehouden met de eventuele impact van een aantal andere toekomstige ontwikkelingen. Het betreft daarbij ontwikkelingen die later in de tijd verwacht worden of waarvoor nog onderzoek danwel afstemming nodig is. Het betreft hier mogelijke investeringen in medicijnrestenverwijdering, verdergaande klimaatadaptatiemaatregelen op basis van de nieuwste inzichten, veenoxidatiegebieden, verdergaande P-verwijdering rwzi Assen en zeedijkversterking⁸. Uitgaven hiervoor zullen naar verwachting pas na 2026 aan de orde zijn.

Een planning is een momentopname. De huidige cijfers geven de stand per medio juni 2021 weer. Deze bedragen zullen in de komende jaren periodiek worden beoordeeld en zo nodig worden aangepast als onderdeel van het permanente planningsproces en relevante nieuwe ontwikkelingen. Rekening houdend met de flexibiliteit in de planning en de inzet op toekomstige mogelijkheden van subsidieverwerving en de uitloop van de realisatie van de KRW-maatregelen zal het daadwerkelijk investeringsplannings volume de komende jaren zich ontwikkelen naar een niveau van circa € 20-21 miljoen per jaar.

Als rekening wordt gehouden met de diverse factoren die de planning in tijd en realisatie beïnvloeden kan het navolgende gecorrigeerde planningsvolume van circa € 21,5 miljoen gemiddeld per jaar worden geschetst:

<i>bedragen * € 1 mln.</i>	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Totaal
A	12,1	13,7	7,1	7,3	1,2	5,6	47,0
C	7,9	9,5	8,9	7,4	9,8	8,3	51,8
E1	0,1	3,1	8,2	8,9	11,8	1,5	33,6
E2	0,0	0,0	0,5	3,7	3,4	20,0	27,6
Totaal gepland volume	20,1	26,3	24,7	27,3	26,2	35,4	160,0
potentiele correcties							
vrijval kredieten	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	
te ontvangen subsidies		2,0	1,5	1,0	1,5	1,0	
<i>verdeling workload na 2026 --></i>							
KRW maatregelen				1,5	2,0	4,0	
680 Duurswold				2,0		2,1	
643 Scheve Klap naar Weiwerd						3,3	
gecorrigeerd volume	18,6	22,8	21,7	21,3	21,2	23,5	129,1
<i>begroting</i>	<i>15,0</i>	<i>17,0</i>	<i>17,0</i>	<i>17,0</i>	<i>17,0</i>	<i>17,0</i>	<i>100,0</i>

Hieruit blijkt dat, ook indien rekening wordt gehouden met de invloed van diverse factoren, het verwachte investeringsplanningsvolume, dat nodig is om onze doelstellingen te realiseren, nog steeds hoger is dan thans in de meerjarenperiode in de tariefstelling is verwerkt. Dit moet echter wel in het licht gezien worden van de onzekerheidsmarge van de toekomstige bedragen/planningen. Hierbij valt ondermeer te denken aan de prijsontwikkelingen in de markt, en de (on)mogelijkheden tot samenloop van werkzaamheden en subsidiering.

In de meerjarenraming 2022-2025, de daaruit voortvloeiende jaarbegroting en belastingtarieven wordt voor onze investeringsprojecten rekening gehouden met de kapitaallasten behorende bij een totaal (netto) investeringsvolume van € 17 miljoen per jaar. De voorgaande jaren werd rekening gehouden met een investeringsvolume van € 15 miljoen.

⁸ zie analyse pag. 7 e.v. voor een nadere toelichting

Bestuursvoorstel

De bestuurlijke tariefafspraken in het Coalitieakkoord 2019-2023 gaan uit van maximaal 3% stijging voor de begroting als geheel en per taak. In de huidige meerjarenraming 2022-2025 is rekening gehouden met een gemiddelde jaarlijkse stijging van 2,5%. Dit betekent voor de taak watersysteembeheer dat er nog 0,5% van de begroting als ruimte resteert voordat de in het Coalitieakkoord (en ontwerp WBP 2022-2027) opgenomen tariefafspraken worden overschreden. Globaal betekent dit een potentiële extra investeringsruimte voor de taak watersysteembeheer van circa € 3,5 miljoen per jaar, binnen de huidige formatieve afspraken van de strategische personeelsplanning 2021-2024 (d.w.z. zonder de kosten van eventueel benodigde extra personele inzet).

Voorgesteld wordt de komende jaren de realisatie te baseren op het thans in de tarieven opgenomen volume van € 17 miljoen en in de komende jaren te bezien of structurele uitbreiding hiervan noodzakelijk is. Op basis van de in het verleden bewezen flexibele plannings- en uitvoeringsmethodiek (op basis van nut en noodzaak), inzet op subsidieverwerving en het blijven zoeken naar mogelijkheden om “werk met werk” te maken (slim combineren in de uitvoering) geven we ook in de toekomst invulling aan onze ambities en afspraken, binnen de door het bestuur gestelde financiële kaders. Dit alles rekening houdend met een continu veranderende omgeving waarop we flexibel willen inspelen, in de wetenschap dat niet altijd alles voorspelbaar en planbaar is,

We blijven ons daarbij inzetten om de gestelde beleidsdoelen, waaronder met name de KRW-ambities tijdig te realiseren. De veiligheid en de bedrijfszekerheid van onze bedrijfsinfrastructuur is hierbij gewaarborgd. Bij gunstige omstandigheden kan in geld meer geïnvesteerd worden dan de reguliere € 17 miljoen. Wij sturen daarom niet op maximaal (netto) € 17 miljoen, maar op een succesvolle realisatie van voorgenomen ambities en bijbehorende investeringen (A- en C-kredieten). Als een hoger investeringsvolume leidt tot een hogere kapitaallast dan zullen we hierop bij de voor- dan wel de najaarsrapportage terugkomen. Dit geldt ook voor de impact van de nieuwe/voorgenomen investeringen (E-kredieten) bij de toekomstige bestuurlijke behandeling hiervan. Bij bijzondere ontwikkelingen met impact op de kapitaallasten wordt het bestuur uiteraard eerder tussentijds geïnformeerd.

Voorstel

Op basis van de uitkomsten van de uitgevoerde analyse, binnen de financiële kaders van de meerjarenraming, de investeringsruimte van € 17 mln. te benutten die aanwezig is, op basis van nut, noodzaak en realisatiemogelijkheden. En in de komende jaren te bezien of structurele uitbreiding hiervan noodzakelijk is.

namens het dagelijks bestuur,

Harm Küpers
secretaris-directeur

Geert-Jan ten Brink
dijkgraaf

Bijlage: Analyse ambities, investeringen en realisatiepotentieel

Inleiding

Hierbij treft u de uitkomsten aan van de uitgevoerde analyse van de onze ambities en de daaruit voortvloeiende investeringen voor onze taakinvoering, in relatie tot het realisatiepotentieel.

Onze ambities als waterschap ontstaan vanuit onze missie en visie van een professioneel waterschap dat zorgdraagt voor een duurzame taakinvoering. Hierbij respecteren we (inter)nationale wetgeving en bestuurlijke afspraken. Dit vanuit onze houding en gedragscomponenten zoals vastgelegd in het ontwerp-Waterbeheerprogramma 2022-2027.

Onze investeringen bestaan naast het zorgen voor (water)veiligheid, schoon en voldoende water, het treffen van KRW-maatregelen ook voor instandhouding en realisatie van veilige (fysiek en informatie-technisch) en bedrijfszekere bedrijfsmiddelen. Met onze investeringen geven we mede invulling aan de realisatie van onze ambities.

In meerjarig perspectief is er discrepantie tussen de op dit moment voorziene en geplande totale investeringsvolumes per jaar, met de investeringen in bijvoorbeeld KRW-ambities, reguliere taakuitvoering en instandhoudingsinvesteringen, en de verwachte jaarrealisatie van gemiddeld netto € 15 -17 miljoen waarvan de kapitaallasten in de meerjarenraming en begroting zijn opgenomen. Deze discrepantie doet zich met name voor bij onze watersysteemtaken.

In de meerjarenramingen is de planningshorizon vier jaar. In deze notitie geven wij u een doorkijk over de periode 2021-2026, alsmede in enkele ontwikkelingen die verder in de tijd worden voorzien. Dit om de aansluiting met de voorgenomen maatregelen/investeringen uit het Waterbeheerprogramma 2022-2027 inzichtelijk te kunnen maken. De bestuurlijke behandeling hiervan is voorzien in december 2021.

Discrepantie investeringsambities en realisatiepotentieel

Het voorgenomen investeringsvolume ten behoeve van het realiseren van onze taken bedraagt voor de jaren 2021-2026 circa € 160 miljoen, ofwel ruim 26 miljoen per jaar. Hiervan kan het navolgende inzicht worden gegeven:

bedragen * € 1 mln.

	planning	begroting	overschot	cumulatief
2021	20,1	15,0	5,1	5,1
2022	26,3	17,0	9,3	14,4
2023	24,7	17,0	7,7	22,1
2024	27,3	17,0	10,3	32,4
2025	26,2	17,0	9,2	41,6
2026	35,4	17,0	18,4	60,0
	160,0	100,0	60,0	

Zichtbaar is dat in de periode 2021-2026 de geplande ambities de verwachte realisatie aan het eind van de periode cumulatief met circa € 60 miljoen ofwel 3,5 maal het (nieuwe) jaarvolume overschrijden. Dit wordt gedeeltelijk veroorzaakt doordat in het jaar 2026 nog investeringen met een

looptijd zijn opgenomen die verder gaan dan 2026, maar administratief zijn gepland/vastgelegd in 2026 (de vastlegging in het administratieve systeem is beperkt tot 6 jaar).

Een planning is een momentopname. De huidige cijfers geven de stand per medio juni 2021 weer. Deze bedragen zullen in de komende jaren periodiek worden beoordeeld en zo nodig worden aangepast als onderdeel van het permanente planningsproces en relevante nieuwe ontwikkelingen.

Voor de uitvoering van de investeringen zijn door het algemeen bestuur vrijgegeven kredieten nodig. Voor een deel zijn deze reeds in het verleden verstrekt, de zgn. A-kredieten en voor de vervangingsinvesteringen worden deze jaarlijks bij de begrotingsvaststelling door het algemeen bestuur vastgesteld (de zogenaamde C-kredieten). Voor investeringen die als E-krediet zijn gepland zal nog separate besluitvorming door het algemeen bestuur moeten plaatsvinden.

Voor de periode 2021-2026 is in totaal voor € 160 miljoen aan investeringen voorzien. Hiervan betreft circa € 12 miljoen MasterPlanKaden (MPK) en voor circa € 6 miljoen KRW-opgaven uit de resterende KRW-programmafinanciering 2016-2021. Voor de overige projecten (derhalve € 142 miljoen) is al voor circa € 29 miljoen aan kredieten verstrekt. Van de overige € 113 miljoen voorziene investeringen is een bedrag van circa € 52 miljoen voorziene C-investeringen en € 61 miljoen voorziene E-investeringen (waarvan € 31 miljoen voor de maatregelen uit het Waterbeheerprogramma 2022-2027 waarover in december 2021 besluitvorming zal plaatsvinden). Voor een nadere verdeling wordt verwezen naar bijlage 6.

De geplande investeringsvolumes bestaan niet geheel uit door de eigen dienst te realiseren infrastructurele werken, maar ook uit bijdragen aan derde partijen die infrastructurele werken realiseren, zoals de Provincies en de Herinrichtingscommissies etc. en (grotere) aanschaffingen van met name onderhoudsmaterieel en ICT-investeringen.

Van het geplande werkpakket kan de volgende indeling worden gegeven:

<i>bedragen * € 1 mln.</i>	2021	2022	2023	2024	2025	2026	
Bijdrageregeling	0,1	0,6	2,4	3,1	2,3	3,3	11,8
Werk	17,8	23,5	20,7	22,6	21,5	30,5	136,6
Onderhoudsmaterieel	1,4	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	7,4
ICT	0,8	1,0	0,4	0,4	1,2	0,4	4,2
Totaal gepland volume	20,1	26,3	24,7	27,3	26,2	35,4	160,0

Opname in de meerjarenraming/ jaarbegroting

In de meerjarenraming 2022-2025, de daaruit voortvloeiende jaarbegroting en belastingtarieven wordt voor onze investeringsprojecten rekening gehouden met de kapitaallasten behorende bij een totaal (netto) investeringsvolume van € 17 miljoen per jaar. De voorgaande jaren werd rekening gehouden met een investeringsvolume van € 15 miljoen. Gezien de werkvoorraad van de komende jaren zijn de kapitaallasten in de meerjarenraming 2022-2025 gebaseerd op een investeringsvolume van € 17 miljoen per jaar, rekening houdende met de verwachte prijsontwikkelingen.

Afhankelijk van de aard van de investeringen was de werkelijke jaarlijkse realisatie hoger of lager (gemiddeld bedroeg dit circa € 16 miljoen, zie bijlage 3). Doordat de afgelopen jaren de vrijval van afschrijvingslasten van volledig afgeschreven activa (vaak) hoger was dan de omvang van de nieuwe investeringslasten (mede in relatie met de gedaalde kapitaalmarktrentetarieven) paste de hogere

realisatie dan in de begrotingen was voorzien binnen de bij de begrotingen afgesproken tariefontwikkeling.

Planningsproces

In de meerjarenramingen wordt voor de voorziene investeringen een globale planning van de diverse ambities in de tijd opgenomen. Deze wordt daarna nader geconcretiseerd in de jaarbegroting en jaarschijf van het komende begrotingsjaar.

Om te zorgen dat er voldoende projecten in voorbereiding zijn om in geval van verstoring door te kunnen werken, wordt een werkportefeuille aangehouden die groter is dan waarmee voor de kapitaallasten in de begroting (en daarmee de tariefstelling) rekening wordt gehouden. Op deze manier wordt er naar gestreefd om voortgang in de activiteiten te houden en herplanning mogelijk te maken ("werk op de plank" filosofie). Hierdoor kan in geval van verstoring of wegvallen van een voorgenomen investering, alternatief werk worden verzet. Wij sturen daarbij op een succesvolle en zo mogelijk spoedige realisatie van voorgenomen investeringen (A- en C-kredieten).

Herplanning vindt plaats op basis van wat moet en wat kan. Vervanging/renovatie van bedrijfsmiddelen vindt plaats op basis van bedrijfseconomische afwegingen en een risico-inschatting rondom de bedrijfszekerheid. Afhankelijk van de voortgang van de werkzaamheden en afhankelijkheid van derden kan een herplanning van het werk noodzakelijk zijn. We proberen onze toezeggingen en afspraken aan samenwerkingspartners zoveel mogelijk na te komen. In situaties waarin dit door de benodigde samenwerking met anderen vertraging oplevert, voeren wij projecten uit die wel realiseerbaar zijn, omdat we dat zelfstandig kunnen oppakken. Deze mate van flexibiliteit zit ook in de planning van de uit het Waterbeheerprogramma 2022-2027 voortvloeiende investeringen. Aan onze ambities en doelstellingen wordt echter niet getornd.

Het gevolg hiervan kan zijn dat we onze ambities en doelstellingen pas op een later tijdstip dan oorspronkelijk gepland was kunnen realiseren. In de documenten in de planning- en controlcyclus wordt u van relevante wijzigingen op de hoogte gehouden.

Voor gesubsidieerde projecten geldt dat de termijnen uit de subsidiebeschikking leidend zijn voor de planning. Ten aanzien van de diverse categorieën investeringen (voor een nadere uitleg hiervan zie bijlage 1) kan hierover het volgende worden opgemerkt:

- Wettelijk bepaalde investeringen
Bij de planning en prioritering wordt hier in rekening gehouden met de deadlines zoals deze in de wettelijke voorschriften of in afspraken met toezichthouders zijn vastgelegd. Voorbeelden hiervan zijn ondermeer de investeringen in de waterveiligheid (o.m. MPK), de planmatige aanpak van de KRW-maatregelen en de voorbereidende activiteiten voor de invoering van het digitaal stelsel omgevingswet (DSO) en de Omgevingswet.
- Vervangingsinvesteringen/bedrijfsvoering
Op basis van nut en noodzaak worden vervangingsinvesteringen gepland t.b.v. de instandhouding van onze infrastructuur. Grotere programma's als renovaties van rioolgemalen en groot onderhoud aan sluisen, stuwen, rwzi.s, bruggen en baggeren worden uitgevoerd op basis van een meerjarige planning en er wordt geprioriteerd op basis van noodzaak en o.b.v. inspecties.
- Bestuurlijke afspraken/toezeggingen en aangegane verplichtingen
De uitvoering van deze investeringen wordt in lijn met de bestuurlijke afspraken gepland. De planning hiervan is afhankelijk van de uitvoering door derden. Onze bijdragen worden hierop

gepland. Voorbeelden hiervan zijn ondermeer de afspraken bij herinrichtingsprojecten, de uitvoering van stedelijke waterplannen, de DAW-regeling en de bijdragen in de infrastructuur voor het wateraanvoercircuit.

- Coalitieakkoordafspraken

Dit betreft investeringen in duurzaamheid, energiereductie, energiebesparing en innovatie op grond van het Coalitieakkoord. Wanneer zich kansen voordoen worden deze geïventariseerd en onderzocht op haalbaarheid en nader gepland.

Toename planningsvolumes

De afgelopen tien jaren (2011-2020) was het gemiddelde planningsvolume in de meerjarenramingen circa € 22-23 miljoen per jaar (zie bijlage 4). Hiervan werd circa € 16 miljoen per jaar gerealiseerd en viel gemiddeld circa € 2 miljoen aan geplande investeringskredieten vrij wegens niet benutten/lagere uitvoeringskosten et cetera (zie bijlage 3). Het werkelijk verloop van de werkportefeuille, realisatie en aangegane verplichtingen kan uit de in bijlage 4 opgenomen voortschrijdende grafiek worden afgelezen.

De stijging van het planningsvolume van gemiddeld € 22-23 miljoen naar gemiddeld € 26 miljoen voor de komende planperiode ten opzichte het verleden kent een aantal oorzaken waaronder de geplande maatregelen o.b.v. het Waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP 2022-2027), investeringen vanwege de aangepaste stabiliteitseisen voor regionale waterkeringen, investeringen inzake duurzaamheid en innovatie op basis van de Coalitieakkoordafspraken, aanvullende C-investeringen en nieuwe ontwikkelingen (E-investeringen). Deze worden hierna toegelicht.

- Maatregelen ontwerp WBP 2022-2027 met daarin doorgeschoven activiteiten 2016-2021

Bij de vaststelling van het Beheerprogramma 2016 – 2021 in het algemeen bestuur van 30 september 2015 is een programmafinancieringskrediet voor een groot deel van de maatregelen verstrekt. Hierin zijn de natuurvriendelijke oevers (NVO's) en de vispassages apart gebundeld en de overige maatregelen naar KaderRichtlijn Water (KRW)-watersysteem. Het op deze wijze bundelen van diverse maatregelen tot één krediet per soort maatregel (programmakrediet) biedt de mogelijkheid snel in te spelen op eventuele ontwikkelingen, veranderingen en kansen. Bovendien sluit deze methode aan bij de werkwijze van de provincie Drenthe (belangrijkste cofinancier).

Ons aandeel voor de periode 2016-2021 in de kosten van de KRW- en de overige maatregelen (conform bijlage 1 van het beheerprogramma 2016–2021) was in totaal begroot op een investeringsbedrag van circa € 22,6 miljoen. Hierop heeft door alsnog verworven subsidiebronnen een neerwaartse bijstelling van circa € 2,2 miljoen plaatsgevonden.

In de bestuursvergadering van 24 juni 2020 zijn de maatregelen voor de planperiode 2022-2027 vastgesteld. Een deel van de maatregelen die voor de periode 2016-2021 waren geprogrammeerd zijn gefaseerd naar de volgende planperiode. Dit betekent dat deze financieel ook in de volgende planperiode worden opgenomen en uit het huidige programmakrediet zijn verwijderd. Bij de vaststelling van het Waterbeheerprogramma 2022-2027 in december 2021, zal voor deze en de nieuw geplande investeringen in deze planperiode een nieuw programmakrediet worden aangevraagd. De doorgeschoven voorziene investeringen uit de periode 2016-2021 waren geraamd op een bedrag van circa € 10,7 miljoen. In de nieuwe planperiode is rekening gehouden met de geactualiseerde kosten voor de betreffende maatregelen en dit pakket wordt ingeschat op

€ 17,2 miljoen. Deze kostenverhoging wordt veroorzaakt door indexering, veranderde marktomstandigheden in zowel uitvoering als grondverwerving en verminderde co-financiering door beoogde samenwerkingspartners.

Voor de komende beheerplanperiode 2022-2027 komt het totale investeringsbedrag (inclusief de hergeplande uitgestelde maatregelen tot een bedrag van € 17,2 miljoen) in totaal op € 37,7 miljoen (pag. 134. Ontwerp WBP 2022-2027). Het betreft hier voor een bedrag van € 29,8 miljoen aan KRW-maatregelen en voor een bedrag van € 7,9 miljoen aan overige maatregelen. Deze zijn in de jaren 2022-2026 in de planningsvolumes opgenomen (zie bijlage 5). Hiervan betreft in totaal € 5,1 miljoen A-krediet (DPRA € 1,2 miljoen, waterberging Meerstad € 0,5 miljoen en € 3,4 miljoen MPK), € 1,5 miljoen C-krediet voor de periode (2022-2027) en € 31,1 miljoen nog te verlenen E-krediet. Bij de vaststelling van het Waterbeheerprogramma 2022-2027 in december 2021 zal voor het totaal aan geplande investeringen in deze planperiode een nieuw programmakrediet worden aangevraagd.

Daarnaast resteren vanuit het programmakrediet van de waterbeheerprogrammaperiode 2016-2021 nog tot een bedrag van € 6,4 miljoen investeringen (zie jaarrapportage KRW-programmakrediet AB juni 2021 en bijlage 9). De uitvoering hiervan is in de periode 2021-2024 voorzien.

De verwachting bij de invulling van de KRW-maatregelen is dat door werk met werk te maken, koppelkansen te benutten met partners en evt. aanvullende subsidiecompensatie, het financiële deel van deze opgaven wellicht nog kan worden beperkt. Door onze niet aflatende inzet om subsidiebronnen te benutten kan een substantieel voordeel worden behaald in financiële zin, zoals ook in de afgelopen KRW-planperiode is gebleken. Zo is op korte termijn de verwachting dat vanuit nieuwe POP3+ gelden voor 2021 en 2022 vanuit de provincies Groningen en Drenthe beschikbaar komen. Voor de voorgenomen maatregelen gaat het hier indicatief om een subsidiebedrag van circa € 3,5 miljoen.

De realisatie van de KRW-maatregelen kent op basis van bestuurlijke (Europese) afspraken, een harde deadline van eind 2027. Als Nederland in 2027 de doelen van de KRW niet haalt, wordt zij in gebreke gesteld door de Europese Commissie. Ook volgt er een dagvaarding voor de verslechtering van de waterkwaliteit en –kwantiteit. De minister van Infrastructuur en Waterstaat moet scenario's gaan maken voor de gevolgen als Nederland de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) niet haalt. De Tweede Kamer nam hierover op 29 juni 2021 een motie aan van D66 en ChristenUnie. De partijen willen een overzicht van alle bestuurlijke, juridische en financiële gevolgen voor de staat en de decentrale overheden. De Unie van Waterschappen maakt zich al langer zorgen over het niet tijdig halen van de doelen.

Fasering in de tijd zoals bij het MasterPlanKaden (MPK) (zie bijlage 2) is in principe geen optie, omdat voor de KRW-maatregelen een afspraak geldt van realisatie uiterlijk in 2027.

Bij de uitvoering van het MPK konden bestuurlijke afspraken worden gemaakt over fasering. Dit met behoud van de waterveiligheid in calamiteuze situaties a.g.v. de beschikbare waterbergingscapaciteit en de maatregelen opgenomen in het calamiteitenplan.

We spannen ons uiteraard in voor een tijdige realisatie en derhalve zijn deze maatregelen ook in de planning opgenomen (zie bijlage 5). Gezien de ervaringen rondom de complexiteit van de grondaankoop voor de uitvoering van KRW-projecten rondom de hermenaderingsmaatregelen, is onze verwachting echter dat een deel hiervan niet voor de beoogde deadline van eind 2027 zal zijn gerealiseerd. Dit wordt onder meer veroorzaakt door het beleid van de provincie om op basis van vrijwilligheid grondaankopen te realiseren, zonder inzet van het instrument van onteigening.

- Investerings in zake duurzaamheid en innovatie op basis van de Coalitieakkoordsafspraken
Op basis van de afspraken uit het Coalitieakkoord 2019-2023 is jaarlijks € 1 miljoen opgenomen voor duurzaamheid en innovatie. Totaal derhalve € 4 miljoen. Het jaarlijkse bedrag is onderverdeeld in € 0,3 miljoen als exploitatiebudget en € 0,7 miljoen t.b.v. investeringen. Van de in totaal € 2,8 miljoen aan investeringsgelden is een bedrag van circa € 1,9 miljoen nog niet besteed of gereserveerd voor specifieke projecten (zie bijlage 1 pag. 13).
- C-investeringen t.b.v. instandhouding van veilige en bedrijfszekere bedrijfsmiddelen
Voor de instandhouding van de veiligheid (fysiek en informatietechnisch) en de bedrijfszekerheid van onze bedrijfsmiddelen wordt met voorziene vervangingsinvesteringen en nieuwe eisen en ontwikkelingen rekening gehouden. De omvang hiervan is de afgelopen jaren gestegen van gemiddeld € 5 miljoen per jaar in de periode 2011-2019, naar gemiddeld € 8,6 miljoen per jaar in de periode 2020-2026 (zie bijlage 8). Voor een nadere specificatie in de tijd van de voorgenomen C-investeringen wordt verwezen naar bijlage 8.
- Aangepaste stabiliteitseisen voor regionale waterkeringen
De (eenvoudige) toetsing op hoogte is voor 100% uitgevoerd en mede hieruit zijn de maatregelen van ons MasterPlan Kaden (MPK) voortgekomen dat in 2004 is vastgesteld. Volgens de afspraken met de provincies moeten uiterlijk op 1 januari 2029 alle regionale waterkeringen voldoen aan de stabiliteitseisen. Iedere zes jaar rapporteren we de resultaten van de toetsing aan de provincies. Mede vanwege de risico's voor de waterkeringen vanwege aardbevingen is besloten de toetsing te versnellen.

Van 2018-2023 loopt de tweede toetsingsronde voor de regionale waterkeringen, waarbij we een meer geavanceerde toetsing uitvoeren. Er wordt niet alleen getoetst op hoogte met een standaardprofiel, maar ook op stabiliteit. De hoogte wordt beoordeeld met de nieuwe actuele hoogtekaart (AHN3). Omdat deze toetsing afwijkt qua beoordelingsmethodiek (stabiliteit) is de verwachting dat een aantal trajecten afgekeurd wordt. Kadeverbeteringen en groot onderhoud blijven daarom ook in de toekomst nodig. Bij afkeuring van een waterkeringstraject, maken we direct een verbeterplan en worden de noodzakelijke maatregelen uitgevoerd conform de uitgangspunten uit het Waterbeheerprogramma.

Uitgevoerd of in uitvoering zijn kadeverbeteringstrajecten gericht op de verbetering van de stabiliteit voor Pekel Aa/Rensel/Winschoterdiep, Drentsch Diep, Tussenklappenpolder. In voorbereiding zijn Steendam-Tjuchem, Lappenvoort-Oosterland en Borgsloot. Het afronden van het verbeteren van urgente kadetrajecten die voortkomen uit 2e toetsingsronde is eind 2027 voorzien (WBP 2022-2027 actie 5.3.3.). Hiervoor is in de planning in 2026 een bedrag van € 6 miljoen voorzien (E2 investering #863). De verdeling hiervan in de tijd zal mede afhankelijk zijn van de uitkomsten van de toetsing en de benodigde voorbereidingen voor de uitvoering.

- Nieuwe ontwikkelingen E- investeringen
Met uitzondering van de investeringen voor de uitvoering van de KRW-maatregelen (circa € 31 miljoen) waarover in december 2021 bestuurlijke besluitvorming plaatsvindt, zijn de navolgende bedragen voor E- kredieten in de periode 2021-2026 voorzien. Voor een specificatie in de tijd, zie bijlage 6. E-kredieten zijn kredieten waarover nog bestuurlijke besluitvorming zal plaatsvinden. Het betreft hier voorziene investeringen in:

bedragen * € 1

243 WB 21 maatregelen Polder Lappenvoort	45.000	
643 Scheve Klap naar Weiwerd	3.300.000	1)
680 Duurswold	4.054.386	2)
694 Baggeren vaarwegen en kanalen	3.150.000	
709 Groot onderhoud bruggen	400.000	
710 Oeverfixatie Bareveld	150.000	
753 Vervanging online metingen	300.000	
799 Fosfaatverwijdering RWZI's	1.194.000	zie toelichting pag. 10
828 Verkiezingen 2023	400.000	
843-846 Duurzaamheid coalitieaccord 2019-2022	1.924.000	zie toelichting pag. 8
863 Versterk boezemk nav toets stabiliteit	6.000.000	3)
880 Kadeversterking Lappenvoort-Oosterland	4.000.000	
903 Modificaties RWZI Veendam	1.500.000	
907 Tecjets gemaal Rozema	280.000	
910 Motoren gemaal Rozema	3.400.000	
Totaal	30.097.386	

- 1) De investering # 643 betreffende de verplaatsing van de zuiveringsactiviteiten van rwzi *Scheve Klap naar Weiwerd* is als investering zichtbaar gemaakt, maar de daadwerkelijke verplaatsing zal afhankelijk van nut en noodzaak in de tijd worden uitgevoerd. De huidige verwachtingen zijn dat dit niet daadwerkelijk voor 2027 zal gebeuren.
- 2) Naar huidige verwachtingen zal de voorziene investering # 680 *Duurswold* in verband met de reeds uitgevoerde ontwikkelingen in dit gebied niet meer benodigd zijn.
- 3) De investering # 863 *versterken boezemkades n.a.v. toetsing op stabiliteit* is in de hiervoor opgenomen paragraaf reeds toegelicht. De verdeling hiervan in de tijd zal mede afhankelijk zijn van de uitkomsten van de toetsing en de benodigde voorbereidingen voor de uitvoering.

Overige toekomstige ontwikkelingen

In de huidige planningsperiode (2021-2026) is nog geen rekening gehouden met de eventuele impact van een aantal overige toekomstige ontwikkelingen. Het betreft daarbij ontwikkelingen die later in de tijd gepositioneerd zijn of waarvoor nog onderzoek danwel afstemming nodig is. Het betreft hier:

- Medicijnrestenverwijdering
In de Ketenaanpak Medicijnresten werkt het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat samen met alle partijen die in deze keten een rol spelen. Ziekenhuizen, artsen, apothekers, farmaceuten, waterschappen en drinkwaterbedrijven werken samen om de hoeveelheid medicijnresten in het water terug te dringen. Wij zijn voorstander van een aanpak aan de bron en in geval van een aantoonbaar negatief effect op de waterkwaliteit tot het "end of pipe" verwijderen van medicijnresten. In de huidige planperiode is nog geen rekening gehouden met mogelijke investeringen vanwege medicijnrestenverwijdering op onze rwzi's.
- Verdergaande klimaatadaptatiemaatregelen op basis van de nieuwste inzichten
In sommige gebieden is het watersysteem 'verouderd' en daarmee niet meer toekomstbestendig. Op dit moment voldoen de systemen nog net aan de normen. De waterstaatkundige inrichting en infrastructuur is in die gebieden echter een punt van zorg. Vooral in de gebieden waar meer dan 30 jaar geleden een herinrichting of ruilverkaveling is uitgevoerd, speelt dit. De problemen waar we tegenaan lopen zijn onder andere te hoog gelegen duikers en stuwen en watergangen en/of

kunstwerken die te krap zijn gedimensioneerd, waardoor er mogelijk ontwatering- en inundatieknelpunten kunnen optreden. We hebben onderzocht welke peilgebieden als eerste aandacht behoeven en welke peilgebieden minder urgent zijn. De gebieden die het meest urgent lijken, worden eerst verder geanalyseerd om een beter beeld te krijgen van het probleem en de gewenste aanpassing. We willen zoveel mogelijk werk met werk maken, dus passen we het toekomstbestendig maken van de peilgebieden zoveel mogelijk in bij andere werkzaamheden en projecten van ons of van andere partijen. In de huidige planperiode is hiervoor nog geen rekening gehouden met mogelijke investeringen.

- Veenoxidatiegebieden

In het Coalitieakkoord 2019-2023 is aangegeven dat het stand-still beginsel dat wij nu hanteren voor veenoxidatiegebieden geen duurzame oplossing is. We zoeken met alle betrokkenen naar concrete maatregelen. Wanneer het bovengenoemde onderzoek naar mogelijke maatregelen en eventuele regelingen is afgerond, weten we wat voor mogelijke oplossingen we kunnen aanbieden. Pas dan verwachten we dat we in een gebiedsproces concrete stappen kunnen zetten per gebied. Na een gebiedsproces en een eventuele herinrichting kan vervolgens tot een nieuw peilbesluit gekomen worden. Dit betekent dat het voor de echte aandachtsgebieden nog een aantal jaren kan duren voordat er duidelijkheid komt over een duurzame oplossing. Het streven is om samen met de provincies in 2024 te komen tot een strategie voor de aanpak van de aandachtsgebiedenveenoxidatie.

Binnen de stresstesten en de daaruit voortkomende regionale uitvoeringsagenda DPRA wordt de veenoxidatieproblematiek ingebracht en worden eventuele koppelkansen met andere opgaven zoveel mogelijk benut. In de huidige planperiode is hiervoor nog geen rekening gehouden met mogelijke investeringen.

- Verdergaande P-verwijdering Assen

Naar aanleiding van de uitkomsten van de aanpassing voor de P-verwijdering op de rwzi Gieten zal nader beoordeeld worden of, voor de nog te halen KRW-opgave voor het stroomgebied benedenstrooms Assen, aanpassing van de rwzi Assen noodzakelijk is. Gezien de ervaringen bij de aanbesteding van de rwzi Gieten zal het E-krediet # 799 van € 1,2 miljoen zoals nu is opgenomen in het planningsjaar 2026 niet voldoende zijn. Er zal indien noodzakelijk op basis van een actuele raming een bestuursvoorstel voor een kredietaanvraag worden gedaan.

- Zeedijkversterking

Ons waterschap heeft circa 28 kilometer primaire waterkeringen in beheer. De zeedijk moet in 2050 voldoen aan de norm van 1:3.000. De norm van 1:10.000 wordt als signaalwaarde gebruikt, om te bepalen waar in de toekomst verbeterwerken moeten plaatsvinden.

Voor het traject van Punt van Reide tot Nieuwe Stanzijl wordt de mogelijkheid verkend om de dijk als een groene dijk uit te voeren: een brede dijk met een flauw talud voorzien van een grasbekleding (pilotproject Brede Groene Dijk) die goed in dit unieke landschap past. Als deze pilot positief is, starten we in 2024 met de voorbereiding van de resterende kilometers. Er is een zogenaamde potloodplanning gemaakt waarbij het gehele traject van de zeedijk in de periode 2024-2040 wordt verbeterd. Dit is conform de landelijke afspraak waarbij de primaire kering vóór 2050 op orde moet zijn (voldoen aan de norm 1:3.000). De versterking wordt voor 90% gefinancierd met bijdragen uit het HoogWaterBeschermsProgramma (HWBP) en voor 10% met een eigen aandeel. Hiervoor wordt jaarlijks een dotatie aan een bestemmingsreserve gedaan. De stand van deze reserve bedraagt eind 2020 € 2,3 miljoen. De prognose voor de eigen bijdrage in de dijkversterking per kilometer is circa € 0,5 miljoen.

De uitvoeringskosten worden gesubsidieerd en dit geldt ook voor de kosten van de uitvoeringsorganisatie. Dit betekent wel dat de bestaande uitvoeringsorganisatie, team Projecten, aangevuld moet worden met een team medewerkers dat zich met de dijkversterking bezig gaat houden. Dit om de bestaande organisatie de “reguliere” investeringsstroom te kunnen laten uitvoeren.

Bijlagen bij Analyse ambities, investeringen en realisatiepotentieel:

1. Nadere uitleg categorieën investeringen
2. Uitvoering MasterPlanKadenMPK)
3. Realisatie investeringen in historisch perspectief en vrijval restantkredieten in jaarrekeningen
4. Planningsvolumes en 13 maandsgemiddelde ontwikkeling in historisch perspectief
5. Investeringsmaatregelen WBP 2022-2027
6. Voorziene planning E-kredieten 2021-2026
7. Voorziene planning C-kredieten 2021-2026
8. Ontwikkeling C-kredieten in de tijd
9. Voorziene planning A-kredieten 2021-2026

Bijlage 1 Nadere uitleg categorieën investeringen

De investeringen kunnen in een aantal categorieën worden onderverdeeld (periode 2021-2026):

• Wettelijk bepaalde investeringen	€ 93 miljoen
• Vervangingsinvesteringen/bedrijfsvoering	€ 54 miljoen
• Bestuurlijke afspraken/toezeggingen en aangegane verplichtingen	€ 10 miljoen
• Coalitieakkoordafspraken	€ 3 miljoen
Totaal	<u>€ 160 miljoen</u>

Onder de categorie **wettelijk bepaalde investeringen** zijn die investeringen opgenomen die als verplichting voortvloeien uit (inter)nationale wetgeving of wetgeving van een lagere overheid zoals een provincie. De omgevingsverordening van de provincie is hier een voorbeeld van.

Wettelijke investeringen zijn gebaseerd op verplichtingen op grond van de Europese KaderRichtlijn Water (KRW) en de veiligheidsafspraken op grond van WaterBeheer 21^e Eeuw (WB21) vertaald in (nood)berging en Masterplan kaden. Voor de KRW-maatregelen uit te voeren voor 2027 wordt verwezen naar het Waterbeheerprogramma 2022-2027 waarin per watersysteem overzichten opgenomen zijn van doelen/maatregelen/kosten.

Bijvoorbeeld:

- KRW-maatregelen uit te voeren voor 2027 (o.b.v. het nieuwe Waterbeheerprogramma en het restant programmakrediet KRW voor de periode 2016-2021)
- Masterplan Kaden + (Nood)Bergingsgebieden (WB 21 maatregelen)
- Koepelafspraken rondom ICT-investeringen (bijv. DSO en Omgevingswet)
- Zuiveren

KRW-maatregelen

Voor het realiseren van een ecologisch en chemisch gezond watersysteem is door de EU de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) opgesteld. Deze Europese wet is doorvertaald naar landelijke wetgeving. De provincie is bevoegd de doelen vast te stellen en het waterschap voert de bijbehorende maatregelen uit. Het algemeen bestuur heeft in mei 2008 de KRW beslisnota goedgekeurd, met daarin de uit te voeren maatregelen en bijbehorende financiering.

Masterplan Kaden + (Nood)Bergingsgebieden (WB21 maatregelen)

De veiligheid van de boezem in ons waterschapgebied moet voldoen aan de geldende normen Deze normen zijn opgenomen in de provinciale omgevingsverordening van Groningen en Drenthe. Het ophogen van de kaden is een maatregel om de afgesproken veiligheid te realiseren tezamen met de inrichting van reguliere bergingsgebieden.

Zuiveren

In de afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in renovatie en nieuwbouw van de zuiveringstechnische werken. Voor het zuiveren zijn daarom op basis van de huidige wetgeving en verplichtingen geen grote investeringen voorzien. Met de ontwikkelingen rondom medicijnrestenverwijdering is gezien de stand van wetgeving nog geen rekening gehouden. Wel zijn voor de zuiveringstechnische werken, die in voornoemd investeringsprogramma niet zijn aangepast, deelrenovaties voorzien, deze hebben te maken met de technische staat. Voor het groot onderhoud aan de rwzi's is jaarlijks € 0,75 miljoen per jaar geraamd en € 0,3 miljoen voor het civieltechnisch op orde brengen/houden van onze

zuiveringen. Daarnaast is in de periode 2022-2026 ruim € 2,6 miljoen geraamd voor de geplande vervanging van de bellenbeluchting op de zuiveringen.

Het niet uitvoeren van (een deel van de) investeringen waarvoor (inter)nationale wetgeving van toepassing is leidt tot het beeld dat het waterschap een onbetrouwbare partner is. Gezien het optreden van het waterschap in een maatschappelijke en bestuurlijke omgeving, waarbij het waterschap bijvoorbeeld ook zelf op grond van regelgeving een handhavende partij is, is dit een ongewenste situatie.

Onder de categorie **vervangingsinvesteringen/bedrijfsvoering** zijn voorziene vervangingsinvesteringen en nieuwe ontwikkelingen voor de instandhouding van de bedrijfszekerheid van onze infrastructuur/bedrijfsvoering opgenomen.

Bijvoorbeeld:

- (Onderhouds)baggeren
- Cultuurhistorisch erfgoed
- Vervanging materieel
- Vervanging beschoeiing
- Oplossen incidentele knelpunten landelijk en stedelijk gebied
- (Vervangings)investeringen ICT-infrastructuur
- Renovatie rioalgemalen

Baggeren

De waterbodems van boezemkanalen, vaarwegen, overige kanalen en meren en het stedelijk water moeten voldoen aan waterhuishoudkundige eisen en provinciale overeenkomsten. Het garanderen van de waterhuishouding (aanvoer, afvoer en berging) is een primaire taak van het waterschap. Een overeenkomst met de provincie Groningen (B-AKWA) geeft ons de financiële middelen om tot de minimale vaardiepte van recreatieve vaarwegen tijdig te onderhouden.

Cultuurhistorisch erfgoed

Het waterschap heeft tientallen uit de 19e en 20e eeuw stammende objecten (sluizen, gemalen en molens) die naast hun functie voor het waterbeheer ook waardevol zijn vanuit cultuurhistorisch oogpunt. In totaal bezit het waterschap zo'n 60 objecten die een dergelijke status hebben, waarvan er 17 als rijksmonument zijn aangewezen. Om deze cultuurhistorische waarden te behouden en herstellen is in 2005 het beleidskader cultuurhistorisch erfgoed vastgesteld. In de periode 2021-2026 is hiervoor voor een bedrag van circa € 1 miljoen aan investeringen voorzien.

Vervanging materieel

Een waterschapstaak is om de waterhuishoudkundige en veiligheidssituatie in ons beheergebied te waarborgen. Hiervoor moeten onze watergangen en waterkeringen in een goede staat gehouden worden. De inzet van het onderhoudsmaterieel is daarvoor essentieel. Dit materieel moet aan wettelijke eisen voldoen om de persoonlijke veiligheid, milieu en natuur te beschermen. Om het materieel effectief en efficiënt in te zetten zijn verbeteringen ingezet en is de materieelplanning, -vervanging en -onderhoud nadrukkelijk onder de loep genomen. Dit heeft tot gevolg dat het beschikbare materieel zwaarder belast wordt vanwege meer te verwerken maaisel en langere maaiperiode. Het resultaat hiervan is dat een goede financiële basis onder onze materieelinzet ligt met een concreet en helder beleid voor vervangingsinvesteringen.

Er wordt rekening gehouden met een jaarlijkse vervanging van materieel ter waarde van ca. € 1,2 miljoen.

Vervanging beschoeiing

Veel taluds van de watergangen in ons gebied zijn verstevigd met beschoeiingen om een goede waterhuishouding te kunnen garanderen. Deze beschoeiingen zijn vooral van hout dat in de loop van de tijd verweerd en beschadigd raakt. Dit heeft een sterk nadelig effect op de taluds, waterbodems, het naastgelegen onderhoudspad en aanliggende perceel. Hierdoor komen de wateraanvoer en -afvoer in de problemen, de veiligheid van het personeel is in het geding en perceelsgebruik van de aanliggende eigenaar wordt beperkt. Beschoeiingen worden op dit moment in landbouw- en stedelijk gebied vervangen op locaties waar de beschikbare ruimte binnen het watervoerend profiel of langs de watergang beperkt of niet aanwezig is of waar een alternatief niet het gewenste effect heeft.

Jaarlijks hebben wij voor ca. € 0,5 miljoen voor vervanging van beschoeiingen beschikbaar.

Incidentele knelpunten landelijk en stedelijk gebied

In het ontwerp-Beheerprogramma 2022 - 2027 is opgenomen dat wij wateroverlastknelpunten gaan oplossen. Op basis van landelijke werknormen voor regionale wateroverlast (Nationaal Bestuursakkoord Water) geldt de norm 1:100 voor bebouwd gebied.

Dit betekent dat we accepteren dat het peil van het oppervlaktewater 1 keer per 100 jaar het niveau van het maaiveld overschrijdt. Voor landelijk gebied gelden normen per functie die tussen 1:10 en 1:50 liggen. We hebben een wettelijke inspanningsplicht om ervoor te zorgen dat ons gebied in ieder geval voldoet aan de normen van de provinciale omgevingsverordening. De in 2003 vastgestelde notitie Stedelijk Water sluit aan bij deze normering voor wateroverlast.

Voor het oplossen van incidentele knelpunten in landelijk en stedelijk gebied is jaarlijks ca. € 250.000 beschikbaar.

(Vervangings)investeringen ICT-infrastructuur

Het betreft de investeringen die nodig zijn om de huidige ICT-infrastructuur te vervangen. Het gaat daarbij om het totale netwerk van de organisatie, inclusief kantoor, werkplaatsen en telemetrie. Door de fabrikant wordt in het algemeen 3 jaar garantie gegeven. Onze afschrijvingstermijn bedraagt op grond van technische en economische veroudering 4 jaar. In de periode 2021-2026 is voor circa €4,2 miljoen aan ICT gerelateerde investeringen voorzien.

Renovatie rioolgemalen

Jaarlijks worden de werkzaamheden aan de verschillende gemalen voor het komende jaar mede n.a.v. de uitgevoerde inspecties, geïnteriseerd en geprioriteerd op basis van nut en noodzaak. Voor de renovatie van onze rioolgemalen is jaarlijks een bedrag van circa € 570.000,- beschikbaar.

Temporiseren en/of schrappen van voorziene investeringen in bijvoorbeeld vervangingsinvesteringen en nieuwe eisen en ontwikkelingen heeft consequenties voor de staat van onderhoud en bedrijfszekerheid van onze bedrijfsvoering. Daarnaast zal innovatie worden belemmerd en zullen efficiencyoordelen op termijn (waarbij de kost veelal voor de baat gaat) geen doorgang meer kunnen vinden.

Onder de categorie **bestuurlijke afspraken/toezeggingen** en hierop gebaseerde aangegane verplichtingen zijn de investeringen opgenomen die voortvloeien uit die (bestuurlijke) afspraken zonder dat hieraan wetgeving ten grondslag ligt. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan de provinciale omgevingsplannen (POP's) en de gemeentelijke waterplannen.

Bijvoorbeeld:

- Herinrichting
- Uitvoering Waterplannen en stedelijke wateropgave

Herinrichting

De herinrichting is voor verschillende gebieden van ons waterschap uitgevoerd of nog in afronding. Voor de financiële afwikkeling van deze gebieden is in totaal nog € 1,6 miljoen begroot, in de periode 2021 - 2026. De werkzaamheden en afspraken zijn vastgelegd in een herinrichtingsplan, waarin maatregelen en financiering zijn opgenomen. De werkzaamheden die het waterschap uitvoert vloeien voort uit de taak om de waterhuishouding aan te passen op de afgesproken inrichting.

Uitvoering Waterplannen en stedelijke wateropgave

De afgelopen jaren zijn samen met alle gemeenten waterplannen opgesteld voor het uitvoeren van werkzaamheden in voornamelijk stedelijk gebied. Deze uitvoering is meestal in samenwerking met de gemeente. Het gaat bijvoorbeeld om uitvoering projecten, beheer/onderhoud, onderzoek, beleid en communicatie. De activiteiten zijn onderdeel van de reguliere waterschapstaken.

Het niet uitvoeren van (een deel van de) investeringen waarvoor bestuurlijke toezeggingen zijn gedaan leidt tot het beeld dat het waterschap een onbetrouwbare partner is. Gezien het optreden van het waterschap in een maatschappelijke en bestuurlijke omgeving, waarbij samenwerking met partijen essentieel is voor een efficiëntie en effectieve taakvervulling, is dit een ongewenst situatie.

Onder de categorie **Coalitieakkoordafspraken** zijn de investeringen opgenomen inzake de gelabelde gelden voor duurzaamheids-, energie en innovatieve maatregelen voor de periode 2019-2022.

Het betreft hier:

	2021	2022
776 Opwekking duurzame energie	159.824,48	0,00
810 Zonnecarports parkeerterrein	0,00	555.000,00
843 Duurzaamheid coalitieaccord 2019	100.000,00	144.000,00
844 Duurzaamheid coalitieaccord 2020	0,00	490.000,00
845 Duurzaamheid coalitieaccord 2021	0,00	490.000,00
846 Duurzaamheid coalitieaccord 2022	0,00	210.000,00
846 Duurzaamheid coalitieaccord 2022	0,00	490.000,00
871 Duurzaam invullen terrein Wphuis	13.188,85	0,00
	273.013,33	2.379.000,00

Verdeling van de geplande investeringen per categorie in de tijd

bedragen * € 1 mln.	2021	2022	2023	2024	2025	2026	
Wettelijk bepaalde investeringen	9,1	11,6	13,8	19,2	14,0	25,1	92,8
Vervangingsinvesteringen/bedrijfsvoering	10,3	11,6	8,2	6,4	11,0	6,8	54,3
Bestuurlijke afspraken/toezeggingen en aangegane verplichtingen	0,4	0,7	2,7	1,7	1,2	3,5	10,2
Coalitieakkoordafspraken	0,3	2,4	0,0	0,0	0,0	0,0	2,7
Totaal gepland volume	20,1	26,3	24,7	27,3	26,2	35,4	160,0

Bijlage 2 Uitvoering MasterPlanKaden (MPK)

Evenals bij de realisatie van de KRW-maatregelen in de periode 2016-2021 is voor de realisatie van de MPK opgaven gebruik gemaakt van programmafinanciering. Bij het opstellen van het MasterPlan Kaden in 2004 is een indicatieve kostenraming opgesteld van € 88,8 miljoen. Daarbij is uitgegaan van een onzekerheidsmarge van 25% (of wel een hardheidstatus van 75%) omdat projecten nog nader in detail moesten worden uitgewerkt. In eerste instantie had dit plan een looptijd van 2004 tot 2010. In overleg met de provincie is dit verlengd. In het bestuursakkoord voor de bestuursperiode 2005-2009 is vastgelegd dat, met ingang van 2007, het project wordt uitgevoerd voor 75% van de begrote kosten wat neerkomt op een beschikbaar krediet van € 66,7 miljoen.

Met ingang van 2015 is besloten de uren voor inzet van de medewerkers van het team projecten niet meer ten laste van de investeringsbudgetten te laten vallen. Hiervoor is op het budget van het Masterplan een correctie toegepast van € 1.318.900,- op het budget waardoor het budget uitkomt op € 65.373.653,-. Door het combineren van maatregelen uit het MasterPlan Kaden met andere opgaven binnen het waterschap is er de afgelopen jaren totaal € 4.054.299,- uit het budget van het Masterplan middels een bestuursbesluit overgeheveld naar andere projectbudgetten, waardoor het formele budget van het Masterplan vastgesteld is op € 61.319.354,-. Door samenloop met projecten van derden c.a. is de mogelijkheid ontstaan de lasten drastisch te beperken.

Begin 2021 is er ongeveer € 46,2 miljoen besteed aan de diverse projecten (dit bedrag is inclusief aangegane verplichtingen). Voor de restopgave van 21 km is € 9,0 miljoen gepland. De betreffende trajecten staan aangegeven in de jaarrapportage MasterPlanKaden 2020 en zijn bestuurlijk afgestemd met de provincie Groningen. De verwachting is dat deze trajecten **uiterlijk 2023** gereed zijn. Daarnaast zal nog voor circa € 2 miljoen aan restwerken via integrale projecten na 2023 worden uitgevoerd.

Net als de afgelopen jaren blijft de veiligheid gegarandeerd door de beschikbaarheid van de bergingsgebieden en het treffen van tijdelijke voorzieningen in calamiteuze situaties.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Totaal
500 Masterplan Kaden	865.034	976.569	1.000.000	260.374	0	310.000	3.411.977
501 Masterplan Kaden	0	0	0	27.862	0	0	27.862
503 Masterplan Kaden	0	0	0	107.501	41.784	0	149.285
509 Masterplan Kaden	662.271	1.500.000	1.500.000	1.283.320	0	0	4.945.591
511 Masterplan Kaden	120.210	0	0	0	0	165.407	285.617
512 Masterplan Kaden	135.715	502.949	0	1.350.000	0	0	1.988.664
513 Masterplan Kaden	196.018	0	0	0	0	607.116	803.134
Totaal	1.979.248	2.979.518	2.500.000	3.029.057	41.784	1.082.523	11.612.130

Bijlage 3 Realisatie in historisch perspectief

	investeringsen *)		bruto	bijdragen	netto	
	IVA	MVA				
2011	3.192.766	14.954.104	18.146.870	683.181	17.463.689	
2012	629.967	17.759.437	18.389.404	2.949.786	15.439.618	
2013	1.005.736	21.733.546	22.739.282	6.275.664	16.463.618	
2014	599.975	24.249.639	24.849.614	9.771.524	15.078.090	
2015	1.296.415	25.265.763	26.562.178	5.338.919	21.223.259	
2016	97.680	22.095.272	22.192.952	4.662.136	17.530.816	
2017	558.320	11.172.602	11.730.922	3.413.499	8.317.423	
2018	317.551	21.025.040	21.342.591	5.433.986	15.908.605	
2019	982.224	19.615.124	20.597.348	4.303.244	16.294.104	
2020	400.784	18.627.967	19.028.751	4.265.952	14.762.799	
	9.081.418	196.498.494	205.579.912	47.097.891	158.482.021	10 jaar gem. 15.848.202
				excl. 2017	150.164.598	9 jaar gem. 16.684.955 gecorrigeerd
				excl. 17/15	128.941.339	8 jaar gem. 16.117.667 gecorrigeerd

*) IVA : immateriele vaste activa

MVA: materiele vaste activa

Jaarrekeningen (bijlagen 2); vrijval restant kredieten afgesloten projecten

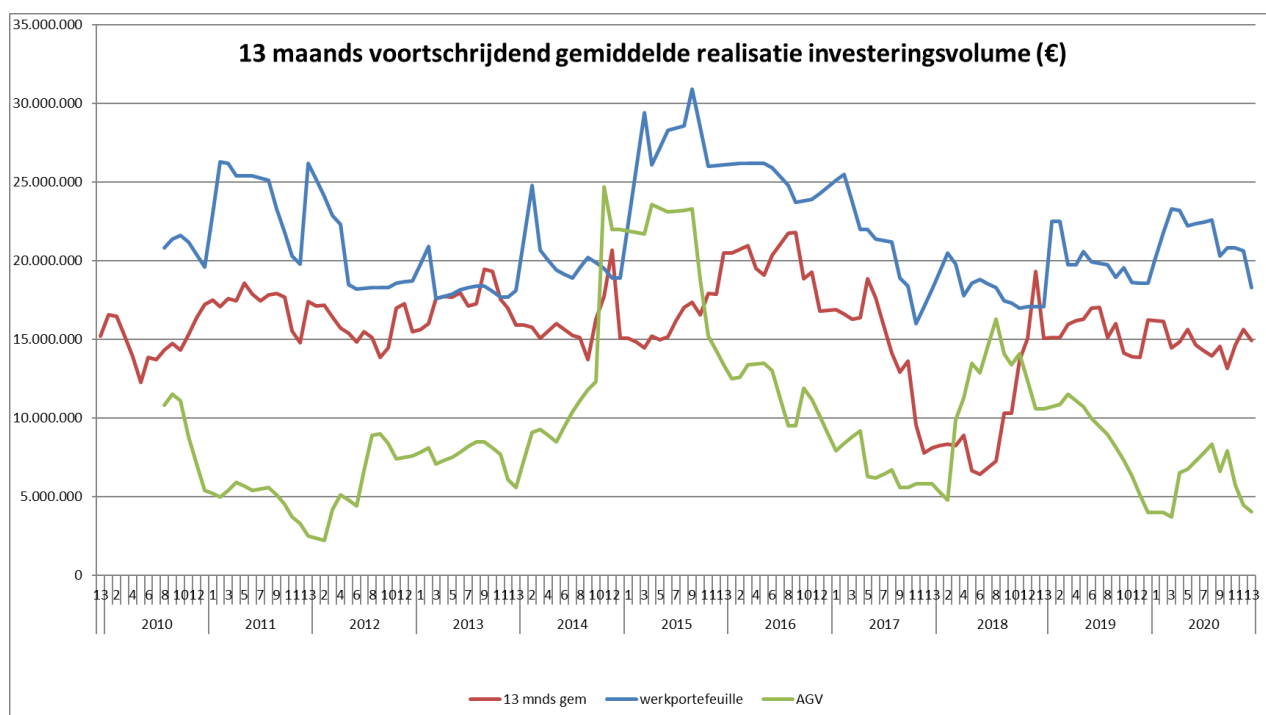
	Jaarrekening	Gecorrigeerd
2011	7.037.116	2.038.299 *)
2012	1.831.567	1.831.567
2013	2.771.213	2.771.213
2014	2.041.566	2.041.566
2015	3.839.150	3.839.150
2016	977.947	977.947
2017	1.101.272	1.101.272
2018	1.085.424	1.085.424
2019	2.637.952	2.637.952
2020	685.449	685.449
	24.008.656	19.009.839
gemiddeld per jaar	2.400.866	1.900.984

*) In het jaar 2011 zijn twee kredietbedragen vrijgevallen voor geraamde niet uitgevoerde werken voor zuiveringstechnische werken Foxhol en P-verwijdering Gieten. Dit betrof in totaal 4.498.817. Indien hiermee rekening wordt gehouden bedraagt de gecorrigeerde vrijval in 2011 € 2.038.299.

Bijlage 4 Planningsvolumes en realisatie in historisch perspectief

Investeringsvolumes in meerjarenbegrotingen

	jaar t	jaar t+1	jaar t+2	jaar t+3	Gemiddeld per jaar		
2010-2013	26.488.000	29.144.000	30.229.000	30.928.000	29.197.250		
2011-2014	21.611.000	30.824.000	36.534.000	35.984.000	31.238.250		
2012-2015	25.032.000	30.779.000	37.673.000	30.411.000	30.973.750		
2013-2016	18.674.000	18.049.000	17.343.000	17.280.000	17.836.500		
2014-2017	22.577.000	24.469.000	18.213.000	16.942.000	20.550.250		
2015-2018	20.845.000	21.077.000	20.028.000	16.401.000	19.587.750		
2016-2019	20.370.000	17.741.000	14.558.000	13.621.000	16.572.500		
2017-2020	16.745.000	22.587.000	21.427.000	20.911.000	20.417.500		
2018-2021	25.441.000	24.796.000	26.129.000	17.031.000	23.349.250		
2019-2022	26.156.000	22.660.000	16.342.000	15.947.000	20.276.250		
2020-2023	24.411.000	23.437.000	17.319.000	22.400.000	21.891.750		
2021-2024	23.194.000	24.383.000	22.780.000	21.953.000	23.077.500		
2022-2025	26.776.000	24.524.000	26.951.000	26.300.000	26.137.750		

N.B. De piek in 2015 in de aangegane verplichtingen (AGV) en werkportefeuille is ontstaan door werken in het Slochterdiep (ca. € 14,1 miljoen) en MPK (circa € 6,9 miljoen). In 2018 stijgen de AGV door de nieuwbouw van het laboratorium.

Bijlage 5 Investeringsmaatregelen WBP 2022-2027

Waterbeheerprogramma 2022-2027	2022	2023	2024	2025	2026	Totaal	
208 Uitvoering waterplannen	0	0	0	596.746	596.744	1.193.490	A overig
230 Aanleg Meerstad/ realisatie waterberging meerstad (0,5 mln m3) (opgave 5.4.2)	0	0	0	0	480.000	480.000	A overig
314 Stedelijke wateropgave	0	0	0	0	816.451	816.451	E overig
745 Maatregelen waterlichaam Zuidlaardermeer	442.000	3.350.000	1.300.000	0	0	5.092.000	E KRW
761/780/808/830/855/908 Oplos knelpunten landelijk gebied	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	1.250.000	C overig
812 Watersysteem Hunze BHP 2022-2027	0	3.716.000	3.995.000	1.565.000	250.000	9.526.000	E KRW
812 Watersysteem Hunze BHP 2022-2027	0	0	1.352.000	1.200.000	0	2.552.000	E KRW
812 Watersysteem Hunze BHP 2022-2027	0	0	0	3.647.000	0	3.647.000	E KRW
816 NVO's BHP 2022-2027	0	100.000	1.000.000	1.200.000	900.000	3.200.000	E KRW
819 Visveilig maken gemaal Duurswold	0	0	0	250.000	0	250.000	E KRW
847 Watersysteem Dr Aa BHP 2022-2027	0	0	0	0	2.500.000	2.500.000	E KRW
873 Amerdiep	0	0	0	0	2.500.000	2.500.000	E KRW
874 Verbeteren oevers en moeraszones	0	0	500.000	0	0	500.000	E KRW
875 Toetsing NBW-norm toekomstbestendig watersysteem	0	0	200.000	300.000	0	500.000	E overig
	692.000	7.416.000	8.597.000	9.008.746	8.293.195	34.006.941	
						5.3.1 afronden MPK	3.429.000 A overig
						8.2.1.3 oplossen knelpunten watersysteem 2027	250.000 C overig
						8.1.2 implementatie regionale uitvoeringsagenda DPRA	41.059 E overig
						TOTAAL zie p 134 WBP (37.727.000)	37.727.000

	doorschuiven oude prijs	nieuwe prijs wbp 22-27
gepland in 2016-2021 maar doorgeschoven naar 2022-2027		
Krediet maatregelen waterlichaam Drentsche Aa		
Hermeandering Rolderdiep 3 km, Binnen EHS	1.905.000	2.500.000
Krediet maatregelen waterlichaam Hunze		
Beekherstel Hermeandering Annerveense Lenten	1.035.000	1.565.000
Beekherstel Hermeandering Bronnegermaden	1.549.000	2.525.000
Beekherstel Hermeandering de Branden en Achtermade VD 3,3 km	1.175.000	1.491.000
Beekherstel Hermeandering Duunsche landen en Breevenen	1.455.000	2.247.000
Beekherstel Hermeandering Zoerse Landen	1.100.000	1.698.000
aanleg moeraszone Wolfsbarge II		900.000
gestart in 2016-2021 maar afronding pas in 2022-2023		
Krediet maatregelen waterlichaam Zuidlaardermeer		
Aanleg rietoevers / luwte lagune	800.000	1.239.000
Herinrichting Wolfsbarge (II) / herinrichting oevers ZLM	1.765.000	2.953.000
Totaal	10.784.000	17.118.000
		12.026.000
		5.092.000

Bijlage 6 Voorziene E-kredieten 2021-2026

Voor de uitvoering van de investeringen zijn door het algemeen bestuur gevoteerde kredieten nodig. Voor een deel zijn deze reeds in het verleden verstrekt, de zgn. A-kredieten en voor de vervangingsinvesteringen worden deze jaarlijks bij de begrotingsvaststelling door het algemeen bestuur vastgesteld (de zogenaamde C-kredieten). Voor investeringen die als E-krediet zijn gepland zal nog separate besluitvorming door het algemeen bestuur moeten plaatsvinden.

bedragen * € 1 mln.	2021	2022	2023	2024	2025	2026	
A	12,10	13,70	7,10	7,30	1,20	5,60	47,0
C	7,90	9,50	8,90	7,40	9,80	8,30	51,8
E1	0,10	3,10	8,20	8,90	11,80	1,50	33,6
E2	0,00	0,00	0,50	3,70	3,40	20,00	27,6
Totaal gepland volume	20,1	26,3	24,7	27,3	26,2	35,4	160,0

E1 investeringen	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Totaal
710 Oeverfixatie Bareveld	0	0	150.000	0	0	0	150.000
745 Maatregelen waterlichaam Zuidlaardermeer		442.000	3.350.000	1.300.000	0	0	5.092.000
753 Vervanging online metingen	0	150.000	150.000	0	0	0	300.000
799 Fosfaatverwijdering RWZI's	0	0	0	0	0	1.194.000	1.194.000
812 Watersysteem Hunze BHP 2022-2027	0	0	3.716.000	5.347.000	6.412.000	250.000	15.725.000
843 Duurzaamheid coalitieaccorderd 2019	100.000	144.000	0	0	0	0	244.000
844 Duurzaamheid coalitieaccorderd 2020	0	490.000	0	0	0	0	490.000
845 Duurzaamheid coalitieaccorderd 2021	0	490.000	0	0	0	0	490.000
846 Duurzaamheid coalitieaccorderd 2022	0	700.000	0	0	0	0	700.000
880 Kadeversterking Lappenvoort-Oosterland	0	0	0	2.000.000	2.000.000	0	4.000.000
903 Modificaties RWZI Veendam	0	400.000	800.000	300.000	0	0	1.500.000
907 Tecjets gemaal Rozema	0	280.000	0	0	0	0	280.000
910 Motoren gemaal Rozema	0	0	0	0	3.400.000	0	3.400.000
Totaal E1	100.000	2.654.000	4.816.000	7.647.000	11.812.000	1.444.000	33.565.000

E2 investeringen	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Totaal
243 WB 21 maatregelen Polder Lappenvoort	0	0	0	0	0	45.000	45.000
314 Stedelijke wateropgave	0	0	0	0	0	816.451	816.451
643 Scheve Klap naar Weiwerd	0	0	0	0	0	3.300.000	3.300.000
680 Duurswold	0	0	0	2.000.000	0	2.054.386	4.054.386
694 Baggeren vaarwegen en kanalen	0	0	0	0	1.650.000	1.500.000	3.150.000
709 Groot onderhoud bruggen	0	0	0	0	0	400.000	400.000
816 NVO's BHP 2022-2027	0	0	100.000	1.000.000	1.200.000	900.000	3.200.000
819 Visveilig maken gemaal Duurswold	0	0	0	0	250.000	0	250.000
828 Verkiezingen 2023	0	0	400.000	0	0	0	400.000
847 Watersysteem Dr Aa BHP 2022-2027	0	0	0	0	0	2.500.000	2.500.000
863 Versterk boezemk nav toets stabiliteit	0	0	0	0	0	6.000.000	6.000.000
873 Amerdiep	0	0	0	0	0	2.500.000	2.500.000
874 Verbeteren oevers en moeraszones	0	0	0	500.000	0	0	500.000
875 Toetsing NBW-norm toekomstig watersys	0	0	0	200.000	300.000	0	500.000
H01 HWBP 17A Delfzijl-Chemiepark	4	0	0	0	0	0	4
H02 HWBP 17B Chemiepark-Punt van Reide	4	0	0	0	0	0	4
H03 HWBP 17C Punt van Reide-Kerkhovenpld	4	0	0	0	0	0	4
H04 HWBP 17D Kerkhovenpld-Duitsland	2	0	0	0	0	0	2
Totaal E2	14	0	500.000	3.700.000	3.400.000	20.015.837	27.615.851

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Totaal
E1	100.000	2.654.000	4.816.000	7.647.000	11.812.000	1.444.000	33.565.000
E2	14	0	500.000	3.700.000	3.400.000	20.015.837	27.615.851
subtotaal	100.014	2.654.000	5.316.000	11.347.000	15.212.000	21.459.837	61.180.851
waarvan WBP 2022-2027	0	442.000	7.166.000	8.347.000	8.162.000	6.966.451	31.083.451
resteert	100.014	2.212.000	-1.850.000	3.000.000	7.050.000	14.493.386	30.097.400

Bijlage 7 Voorziene C-Kredieten 2021-2026

C-investeringen	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Totaal
426 Baggeren stedelijk gebied	225.000	225.000	225.000	250.000	250.000	250.000	1.425.000
700 Baggeren stedelijk gebied Groningen	200.000	200.000	0	0	0	0	400.000
715 Baggeren Kieldiep	0	0	0	0	250.000	0	250.000
860 Baggeren Termunterzijldiep	250.000	250.000	0	0	0	0	500.000
862 Kadeverbetering zuidzijde Zlrmeer	0	0	400.000	0	0	0	400.000
467 Groot onderhoud stuwen	200.000	200.000	200.000	210.000	210.000	220.000	1.240.000
496 Sluizen etc.; groot onderhoud	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	0	1.250.000
602 Vervanging hekwerk zeedijk	50.000	55.000	55.000	55.000	60.000	60.000	335.000
647 Schouwbare schouwsloten	30.000	30.000	35.000	35.000	35.000	40.000	205.000
688 Cultuurhistorisch erfgoed	50.000	150.000	315.000	0	0	500.000	1.015.000
692 Herprofilen boezemkades	550.000	550.000	550.000	550.000	550.000	550.000	3.300.000
718 Groot onderhoud zeeobjecten	310.000	250.000	250.000	275.000	275.000	275.000	1.635.000
853 Veiligheid sluizen Termunterzijl	0	350.000	0	0	0	0	350.000
864 Bijdrage gemalen Hoogeveenschevaart	0	185.000	475.000	380.000	420.000	400.000	1.860.000
865 Bijdrage gemalen Dr. Hoofdvaart	0	45.000	50.000	40.000	50.000	55.000	240.000
866 Bijdrage Stieltjeskanaalsluis	0	50.000	0	0	0	0	50.000
758 Verst. boezem- en kanaaloevers oeverfix	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000	3.000.000
760/779/809/858/859/911 Vervangen div beschoeiingen	500.000	500.000	500.000	400.000	250.000	250.000	2.400.000
761/780/808/830/855/908 Oplos knelpunten landelijk gebied	258.600	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	1.508.600
762/781/807/912/856/909 Stedelijk waterbeheer	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	600.000
763 Vervangen daken	135.000	0	0	0	0	0	135.000
764/782/806/829/854/906 Onderhoudsmachines	1.200.000	1.200.000	1.200.000	1.200.000	1.200.000	1.200.000	7.200.000
749 Renovatie Rioolgemalen 2020-2027	570.000	570.000	570.000	570.000	615.000	615.000	3.510.000
821 Aanpassing Rioolgemalen	302.500	0	0	0	0	0	302.500
750/774/804/835/868/901 RWZI's; groot onderhoud	750.000	820.000	700.000	820.000	750.000	820.000	4.660.000
836 Persleiding vervangen	0	0	0	0	462.500	0	462.500
902 PLC's RWZI Veendam	0	0	0	0	240.000	0	240.000
869 Schakel-en verdeelinrichting vervangen	0	0	0	0	600.000	0	600.000
870 Civiel zuiveringen op norm brengen	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000	1.800.000
890 Persleiding Drouwenermond	40.000	0	0	0	0	0	40.000
775 Vervanging bellenbeluchting zuiveringen	0	184.000	609.000	294.000	509.000	1.032.000	2.628.000
778/785/805/838/872/905 ICT investeringen	590.000	1.040.000	390.000	390.000	1.190.000	415.000	4.015.000
728 Uitbreiding netwerkopslag GEO info	0	0	0	20.000	0	0	20.000
746 Landmeetapparatuur	0	0	20.000	0	20.000	0	40.000
839 Beheer BGT	70.000	70.000	70.000	80.000	80.000	80.000	450.000
784 Aanpassing BOS HW	0	100.000	0	0	0	0	100.000
793 Uitbreiding Open Info Portaal	30.000	30.000	0	0	0	0	60.000
794 Basis Registratie Ondergrond	40.000	30.000	0	0	0	0	70.000
795 Geo Info&Metadata	30.000	30.000	0	0	0	0	60.000
801 Vervang telemetrie onderstat kwan.	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	600.000
802 Vervanging telemetrie onderst. kwal	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	600.000
833 Financieel systeem/projectadministratie	0	550.000	500.000	0	0	0	1.050.000
738/754/841/842/867/904 Aanschaf laboratoriumapparatuur	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000	1.200.000
Totaal	7.931.100	9.464.000	8.914.000	7.369.000	9.816.500	8.312.000	51.806.600
<i>Waterbeheerprogramma 2022-2027</i>	0	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	1.250.000

Bijlage 8 Ontwikkeling C-Kredieten in de tijd

2011	4.879.000	<i>gemiddeld 5,0 mln p.j.</i>
2012	6.955.000	
2013	3.565.000	
2014	3.654.000	
2015	5.203.000	
2016	4.864.000	
2017	5.160.500	
2018	5.321.500	
2019	5.607.500	
2020	8.277.500	<i>gemiddeld 8,6 mln p.j.</i>
2021	7.931.100	
2022	9.464.000	
2023	8.914.000	
2024	7.369.000	
2025	9.816.500	
2026	8.312.000	

Gemiddelde C-investeringsomvang 2011-2019	5.025.000
<i>vaste structurele verhoging</i>	
749 Renovatie Rioolgemalen 2020-ev *)	570.000
758 Versterken boezem- en kanaaloevers oeverfixatie	500.000
839 Beheer Basisregistratie Grootchalige Topografie	70.000
801 Vervang telemetrie onderstations kwantiteitsgemalen.	100.000
802 Vervanging telemetrie onderstations kwaliteitsgemalen	100.000
864/5/6 Bijdrage prov. Drenthe water aan- en afvoer	460.000
775 Vervanging bellenbeluchting zuiveringen	525.000
	<i>7.350.000</i>
diverse (incidentele) jaarlijks variërende investeringen	1.250.000
Gemiddelde C-investeringsomvang 2020-2026	8.600.000

*) de renovatie rioolgemalen was in de voorliggende periode opgenomen als een A-krediet en is daarmee feitelijk geen uitzetting van het planningsvolume.

Bijlage 9 Voorziene planning A-Kredieten 2021-2026

Voor een toelichting op de lopende projecten zie de jaarrekening 2020 hoofdstuk 3d (pag. 59 e.v.)

A-investeringen	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Totaal
028 HIR Haren	0	0	0	0	0	826.968	826.968
033 HIR Westerwolde Grondaankopen	27.219	0	0	0	0	0	27.219
076 Herinrichting midden Groningen	49.999	0	8.907	0	0	0	58.906
115 Landinrichting Laaghalen	0	0	449.241	0	0	0	449.241
184 Landinrichting Odoorn	0	0	0	0	0	241.981	241.981
208 Uitvoering waterplannen	0	0	0	0	596.746	596.744	1.193.490
230 Aanleg Meerstad	0	0	0	0	0	480.000	480.000
230 Aanleg Meerstad	0	0	1.200.000	1.200.000	0	720.000	3.120.000
246 Westerwoldse Aa CA	0	0	0	0	0	44.232	44.232
306 Ecologische Hoofdstructuur	1	59.533	0	0	0	0	59.534
413 Realiseren overstromingsvlakte Hunze	0	0	0	310.488	0	0	310.488
417 Verdrogingsbestrijding	0	46.500	0	76.500	20.800	389.893	533.693
496 Sluizen etc.; groot onderhoud	62.179	0	0	0	0	0	62.179
500-514 Masterplan Kaden	1.979.248	2.979.518	2.500.000	3.029.057	41.784	1.082.523	11.612.130
604 HIR Oude Veenkoloniën	0	0	209.300	0	0	0	209.300
612 Nieuwbouw laboratorium	115.490	0	0	0	0	0	115.490
624 WKK Scheemda	515.000	1.577.000	91.000	255.000	0	0	2.438.000
677 Deurzerdiep-Anreepdiep	0	0	0	0	0	167.849	167.849
692 Herprofileren boezemkades	36.772	0	0	0	0	0	36.772
701 Verbindingskanaal Oosterhorn	9.349	0	0	0	0	0	9.349
707 Duurswold Noord	0	0	0	0	0	689.053	689.053
708 UPDA	34.124	32.462	0	0	0	0	66.586
711 Onderhoudsmachines 2020	172.425	0	0	0	0	0	172.425
715 Baggeren Kieldiep	0	0	0	0	500.000	0	500.000
716 Bagger Ruiten Aa en Bourtanger kan.	5.435	0	0	0	0	0	5.435
723 Rwtz's; groot onderhoud 2020	63.013	0	0	0	0	0	63.013
724 WKK Assen	1.800.000	925.000	0	327.000	0	0	3.052.000
725 Inrichting Haansplassen	363	0	0	0	0	39.637	40.000
728 Uitbreiding netwerkopslag GEO info	36.854	0	0	0	0	0	36.854
732 Stedelijk waterbeheer 2019	84.119	0	0	0	0	0	84.119
733 Stedelijk waterbeheer 2020	64.000	0	0	0	0	0	64.000
740 BHP NVO	595.901	912.153	851.000	227.000	0	0	2.586.054
741 Vispassages	509.455	0	0	0	0	0	509.455
742 Maatregelen waterlichaam Drentsche Aa	645.977	100.229	550.000	324.704	0	0	1.620.910
744 Maatregelen waterlichaam Hunze	370.473	0	0	1.350.000	0	0	1.720.473
746 Landmeetapparatuur	20.000	0	0	0	0	0	20.000
747 ICT investeringen 2019	176.600	0	0	0	0	0	176.600
748 ICT investeringen 2020	88.635	0	0	0	0	0	88.635
749 Renovatie RGM's 2020-ev	211.300	0	0	0	0	0	211.300
751 Vervanging onderhoudsbeheersysteem	43.371	0	0	0	32.000	0	75.371
755 Versterken boezemkades W'diep Pekel Aa	-1	0	0	0	0	0	-1
757 Versterken boezemkades Tusschenklappen	1.350.924	2.426.600	50.000	0	0	0	3.827.524
758 Verst. boezem- en kanaaloevers oeverfix	173.474	0	0	0	0	0	173.474
770 Vervangen ketels en besturing wp.huis	124.709	0	0	0	0	0	124.709
773 DAW bijdrage regionale regeling	66.397	293.000	196.551	0	0	0	555.948
776 Opwekking duurzame energie	159.824	0	0	0	0	0	159.824
788 Digitale handtekening	46.080	0	0	0	0	0	46.080
794 Basis Registratie Ondergrond	9.676	0	0	0	0	0	9.676
795 Geo Info&Metadata	20.407	0	0	0	0	0	20.407
796 BGT 2e tranche	8.165	0	0	0	0	0	8.165
798 App debiet- en waterkwaliteitsmetingen	0	0	0	0	0	20.458	20.458
799 Fosfaatverwijdering RWZI's	785.224	1.646.500	0	22.000	0	234.000	2.687.724
810 Zonnecarports parkeerterrein	0	555.000	0	0	0	0	555.000
819 Visveilig maken gemaal Duurswold	21.474	0	0	0	0	50.000	71.474
821 Aanpassing Rioolgemaal	89.974	0	0	0	0	0	89.974
822 Kadetraject Tjuchem	0	0	0	125.000	0	0	125.000
823 Inr.luwe zones Hondshalstermeer	64.141	0	0	0	0	0	64.141
831 Baggeren kanalen en stedelijk gebied	488.043	0	0	0	0	0	488.043
832 Vernieuwing/verduurzaming wpl Veele	250.000	819.000	500.000	0	0	0	1.569.000
833 Financieel systeem/projectadministratie	0	200.000	0	0	0	0	200.000
837 Silbuffer RWZI Gieten	230.000	0	0	0	0	0	230.000
852 Droogtemaatregelen	274.680	0	0	0	0	0	274.680
861 Baggeren Mussel Aa kanaal	150.000	800.000	500.000	0	0	0	1.450.000
871 Duurzaam invullen terrein Wphuis	13.189	0	0	0	0	0	13.189
880 Kadeversterking Lappenvoort-Oosterland	90.000	370.000	0	0	0	0	460.000
H04 HWBP 17D Kerkhovenpld-Duitsland	6.000	0	0	0	0	0	6.000
Totaal	12.139.679	13.742.495	7.105.999	7.246.749	1.191.330	5.583.338	47.009.590
<i>KRW maatregelen periode 2016-2021</i>	2.121.806	1.012.382	1.401.000	1.901.704	0	0	6.436.892
<i>Waterbeheerprogramma 2022-2027</i>	0	0	0	0	596.746	1.076.744	1.673.490